Lakivaliokunta 20.10.2026

Hallituksen esitys eduskunnalle menettämisseuraamuksia koskevan lainsäädännön muuttamiseksi (HE 137/2026 vp) - oikeusministeriön vastine

LsN Sampo Brander
Oikeusministeriö
Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Rikosprosessiyksikkö

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

1

Esityksen tausta ja pääasiallinen sisältö

- Esityksen tarkoituksena on tehostaa rikoshyödyn poisottamista ja toteuttaa hallitusohjelman tätä koskevat kirjaukset:
  - Rikoshyödyn poisottamista helpotetaan esimerkiksi alentamalla vaadittavaa näyttökynnystä ja ottamalla käyttöön rikoshyödyn menettämistä koskeva menettely rikosoikeudenkäynnin ulkopuolella
  - Hallitus tehostaa erityisesti rahanpesuun liittyvää rikoshyödyn takaisinsaamista.
- Esityksellä myös pantaisiin kansallisesti täytäntöön EU:n uusi konfiskaatiodirektiivi (2024/1260; määräaika 23.11.2026)
- Lisäksi tehtäisiin eräitä muita muutoksia menettämisseuraamuksia koskevaan lainsäädäntöön

2

Uusi menettämisseuraamus HE:ssä 137/2026 vp (RL 10:3a)

3 a §

Rikolliseen toimintaan liittyvän selittämättömän omaisuuden menettäminen

Omaisuus voidaan tuomita valtiolle menetetyksi, jos:

1) esitutkinta on aloitettu 3 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta;

2) omaisuutta ei voida tuomita menetetyksi muiden säännösten nojalla; ja

3) omaisuus on varsin todennäköisesti peräisin rikollisesta toiminnasta, joka voi tuottaa taloudellista hyötyä.

Menetetyksi tuomitsemista harkittaessa on muiden seikkojen ohella otettava erityisesti huomioon, onko omaisuus ilmeisesti peräisin muusta kuin vähäisenä pidettävästä rikollisesta toiminnasta ja onko menettämisseuraamuksen tuomitseminen tarpeen uusien rikosten ehkäisemiseksi sekä saadaanko rikollisella toiminnalla toistuvasti merkittävä osa asianomaisen tuloista.

3

PeV:n kannanotto uudesta menettämisseuraamuksesta

- PeVL 64/2026 vp:
  - (8) Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään korostanut, että menettämisseuraamuksen kohteena voi olla vain sellainen omaisuus, joka on hankittu rikoksella tai jonka tällaista alkuperää on perusteltua syytä epäillä (PeVL 33/2000 vp, s. 3/I; ks. myös PeVL 29/1993 vp, s. 2/I). Lakivaliokunnan on välttämätöntä korottaa soveltamiskynnystä ehdotetun uuden menettämisseuraamuksen osalta. Tämä on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Valiokunnan käsityksen mukaan tämä olisi mahdollista joko nostamalla 3 a §:n 1 momentissa säädettäväksi ehdotettua näyttökynnystä **tai** täsmentämällä 3 a §:n 2 momenttia siten, että siinä asetettaisiin säännöksen soveltamisalaa rajaavia lisäedellytyksiä (esim. omaisuuden laatu) joita on kuvattu hallituksen esityksessä (s. 147, ks. myös HE 4/2016 vp, s. 40—41).
- Ks. myös professori Melanderin ja Suomen Asianajajien lausunnot

4

Vastineen huomiot PeVin kannanotosta (1/2)

- Soveltamisalan rajaaminen tehtävä direktiivin mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa, mikä estää esim. rajoittamasta omaisuuden laatua
- 1 momentin osalta näyttökynnyksen (todennäköisyysnäytön) korottaminen olisi mahdollista, mutta loisi rikosasiassa täysin uuden näyttökynnyksen (korotettu todennäköisyysnäyttö) → ei ehdoteta
- Rikolliseen toimintaan, josta omaisuus on peräisin, voitaisiin lisätä JR-kytkös → rajaisi käyttöä merkittävästi, joten ei ehdoteta
- Rikollisesta toiminnasta tyypillisesti seuraavan hyödyn voitaisiin edellyttää olevan huomattavaa → kyseessä rikoslakiin jo sisältyvä tunnusmerkistötekijä, joka muistuttaisi laajennetun hyödyn menettämisen osalta aikaisemmin säädettyä → **ehdotetaan lisättäväksi**

5

Vastineen huomiot PeVin kannanotosta (2/2)

- Pykälän 2 momentin täsmentäminen mahdollista, vaikkei täysin ongelmatonta (kyse ei ole tuomioistuimen harkintaa *rajaavista* vaan ohjaavista kriteereistä) → professori Melanderin lausunnossa mainittu **suunnitelmallisuus ehdotetaan lisättäväksi**, ammattimaisuutta ja välttämättömyyttä ei
- Mahdollista myös rajoittaa niitä rikoksia, joita koskeva epäily mahdollistaa uuden menettämisseuraamuksen (direktiivissä neljän vuoden rangaistustason rikokset, kansallisesti eräitä muitakin) → ei ehdoteta, koska jättäisi ulkopuolelle tyypillisesti hyötyä tuottavia rikoksia

6

Muut huomiot uudesta menettämisseuraamuksesta

- Lausunnoissa eriäviä näkemyksiä, mitä ”varsin todennäköisesti” tarkoittaisi → HE:ssä jo todettu, että kyse todennäköisyysnäytöstä. **LaV voisi mietinnössään selventää, että tarkoittaa yli 50 %:n todennäköisyyttä, kuten RL 3:6:ssä** (ks. vastineen s. 11-12)
  - Eroavaisuus vrt. RL 10:9.4, jossa ”jollei vastaaja saata todennäköiseksi” → ei kuitenkaan ehdoteta sanamuotojen yhdenmukaistamista (ks. vastine s. 12-13)

- **Uuden pykälän 3 momenttiin perusteltua lisätä RL 10:3.5:tä vastaava muotoilu yhteisvastuullisuudesta** (ks. vastineen s. 14-15)

Vastineen ehdotus PeVin kannanoton toteuttamiseksi ja muiksi muutoksiksi (RL 10:3a)

3 a §

Rikolliseen toimintaan liittyvän selittämättömän omaisuuden menettäminen

Omaisuus voidaan tuomita valtiolle menetetyksi, jos:

1) esitutkinta on aloitettu 3 §:n 1 momentissa tarkoitetusta rikoksesta;

2) omaisuutta ei voida tuomita menetetyksi muiden säännösten nojalla; ja

3) omaisuus on varsin todennäköisesti peräisin rikollisesta toiminnasta, joka voi tuottaa **huomattavaa** taloudellista hyötyä.

Menetetyksi tuomitsemista harkittaessa on muiden seikkojen ohella otettava erityisesti huomioon, onko omaisuus ilmeisesti peräisin muusta kuin vähäisenä pidettävästä **suunnitelmallisesta** rikollisesta toiminnasta ja onko menettämisseuraamuksen tuomitseminen tarpeen uusien rikosten ehkäisemiseksi sekä saadaanko rikollisella toiminnalla toistuvasti merkittävä osa asianomaisen tuloista.

Jos kaksi tai useampi tuomitaan samaan menettämisseuraamukseen, nämä vastaavat siitä yhteisvastuullisesti.

Kuulutustiedoksianto: PeVin kannanotto

- PeVL 64/2026 vp:
  - (11) Ehdotettu sääntely merkitsee tietynlaista erkaantumista siitä lähtökohdasta, ettei rikosasiaan kytkeytyvässä asiassa voida käyttää kuulutustiedoksiantoa. Lisäksi ehdotetulla sääntelyllä ei vaikuttaisi olevan juuri käytännön merkitystä, koska esityksessä (s. 76) todetun mukaisesti ehdotetun säännöksen soveltamistilanteet olisivat oletettavasti käytännössä harvinaisia. Koska ehdotetun kuulutustiedoksiannon soveltamisala on kuitenkin varsin rajattu ja koska vastaajan oikeusturvasta on säännösperustaisesti huolehdittu uudelleenkäsittelymahdollisuudesta nimenomaisesti säätämällä, ei ehdotettu sääntely perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu perustuslain 21 §:n kannalta säätämisjärjestykseen vaikuttavalla tavalla ongelmalliseksi. Valiokunnan mielestä lakivaliokunnan olisi kuitenkin syytä vielä arvioida ehdotetun sääntelyn perusteltavuutta.
- Ks. myös professori Melanderin lausunto

9

Vastineen huomiot kuulutustiedoksiannosta

- Sääntely on perusteltua ja oikeasuhtaista esityksessä mainituilla perusteilla, joissa huomioitu sekä sääntelyn puolesta että sitä vastaan puhuvia seikkoja
- Sääntely sisältäisi lukuisia oikeusturvatakeita vastaajalle
- Esityksen yleisperusteluissa kaksi harhaanjohtavaa virkettä, jotka eivät täysin vastaa pykälämuotoilua ja sen säännöskohtaisia perusteluja → **LaV voisi mahdollisuuksien mukaan selventää asiaa mietinnössään** (ks. vastineen s. 16-17)

10

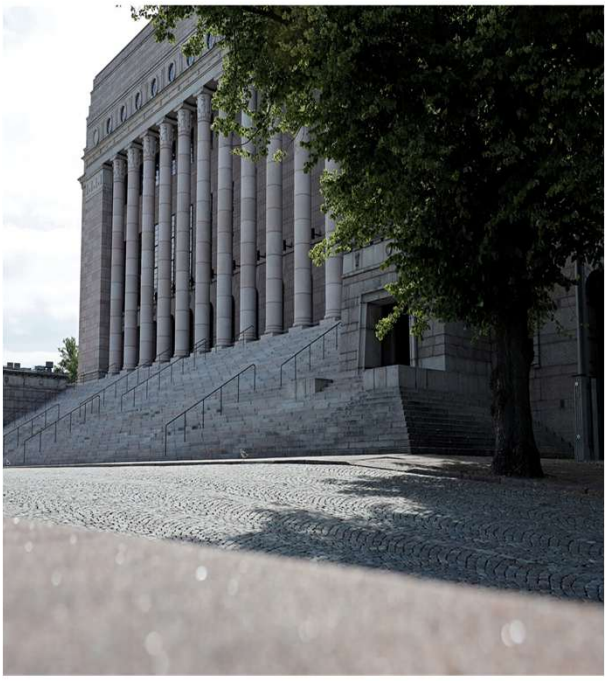
Vastineen muut keskeiset kannanotot

- Professori Melander kyseenalaisti laittoman tuontitavaraan ryhtymisen lisäämisen laajennetun hyödyn menettämisen liipaisinrikokseksi
  - Argumentit huomioitu jo HE:ssä, ei muutostarvetta
- Professori Melander esitti vaihtoehtoista toteuttamistapaa menettämisseuraamuksen tuomitsemisen estävän vanhentumisen osalta (RL 8:9)
  - OM:n käsityksen mukaan toteutuu jo esityksessä
- Poha ja KRP suhtautuivat kriittisesti eräiden direktiivin poliisiyhteistyötä koskevien säännösten täytäntöönpanoratkaisuihin
  - Argumentteihin vastattu jo HE:ssä
  - **LaVin mietinnössä voisi mahdollisuuksien mukaan oikaista eräät HE:n virheelliset pykäläviittaukset** ks. vastineen s. 19)
- **Lisäksi ehdotetaan lakiteknisiä muutoksia RL 10:12a:n ja UK 3:72:n osalta** (ks. vastineen s. 23 ja 26)

11

Mitä seuraavaksi?

- Lait tarkoitettu tulemaan voimaan pääosin viimeistään 23.11.2026
- Direktiivissä edellytetyn kansallisen strategian hyväksyminen viimeistään toukokuussa 2027

12

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET
OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

13